ds. J. de Bruin, preek over Zondag 4 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 5 februari 2023.

Votum en groet

Zingen: Psalm 75:4:
Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost, noch west, noch zandwoestijn,
Doet ons meer of minder zijn:
God is rechter, die 't beslist;
Die, als aller Oppervoogd,
Deez' vernedert, dien verhoogt.

Schriftlezing: Exodus hoofdstuk 9:16 t/m 25 en hoofdstuk 20:18 t/m 20.

Exodus 9:16-25
16 En het geschiedde ten derden dage, toen het morgen was, dat er op den berg donderen en bliksemen waren en een zware wolk en het geluid ener zeer sterke bazuin, zodat al het volk verschrikte dat in het leger was.
17 En Mozes leidde het volk uit het leger Gode tegemoet; en zij stonden aan het onderste des bergs.
18 En de ganse berg Sinaï rookte, omdat de HEERE op denzelven nederkwam in vuur; en zijn rook ging op als de rook van een oven, en de ganse berg beefde zeer.
19 Toen het geluid der bazuin gaande was en zeer sterk werd, sprak Mozes, en God antwoordde hem met een stem.
20 Als de HEERE nedergekomen was op den berg Sinaï, op de spits des bergs, zo riep de HEERE Mozes op de spits des bergs; en Mozes klom op.
21 En de HEERE zeide tot Mozes: Ga af, betuig dit volk, dat zij niet doorbreken tot den HEERE, om te zien, en velen van hen vallen.
22 Daartoe zullen ook de priesters die tot den HEERE naderen, zich heiligen, dat de HEERE niet tegen hen uitbreke.
23 Toen zeide Mozes tot den HEERE: Het volk zal op den berg Sinaï niet kunnen klimmen, want Gij hebt ons betuigd, zeggende: Bepaal den berg en heilig hem.
24 De HEERE dan zeide tot hem: Ga heen, klim af, daarna zult gij en Aäron met u opklimmen; doch dat de priesters en het volk niet doorbreken om op te klimmen tot den HEERE, dat Hij tegen hen niet uitbreke.
25 Toen klom Mozes af tot het volk, en zeide het hun aan.

Exodus 20:18-20:
18 En al het volk zag de donderen, en de bliksemen, en het geluid der bazuin en den rokenden berg; toen het volk zulks zag, weken zij af en stonden van verre.
19 En zij zeiden tot Mozes: Spreek gij met ons, en wij zullen horen; en dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven.

20 En Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, want God is gekomen, opdat Hij u verzocht, en opdat Zijn vreze voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigdet.

Zingen: Psalm 119:69:
Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, HEER;
Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten;
Uw loon, Uw straf beantwoordt aan Uw eer.
Gij eist van ons, dat w' op Uw waarheid letten;
Dat wij altoos op hogen prijs Uw leer
En 't heilig recht van Uw getuig'nis zetten.

Lezen: 12 Artikelen des geloofs:
1 Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2 En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere;
3 Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;
4 Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5 ten derden dage wederom opgestaan van de doden;
6 opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;
7 vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8 Ik geloof in den Heiligen Geest.
9 Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10 vergeving der zonden;
11 wederopstanding des vleses;
12 en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus Zondag 4:
Vraag 9 Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?
Antw. Neen Hij; want God heeft den mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen; maar de mens heeft zichzelven en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.
Vraag 10 Vr. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?
Antw. Neen Hij, geenszins; maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.
Vraag 11 Vr. Is dan God ook niet barmhartig?
Antw. God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid dat de zonde, welke tegen de allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.

Gebed.

Zingen: Psalm 6:1 en 2:
Vers 1
O HEER', Gij zijt welda - dig;
Straf mij niet ongenadig
In Uwen toornegloed,
Ai, matig Uw kastijden;
Sla mij met medelijden,
Gelijk een vader doet.
Vers 2
Vergeef mij al mijn zon - den,
Die Uwe hoogheid schonden;
Ik ben verzwakt, o HEER!
Genees mij, red mijn leven;
Gij ziet mijn beend'ren beven;
Zo slaat Uw hand mij neer.

Na het amen van de preek zingen wij Psalm 81:4.

Preek:
Geliefde gemeente, toen de Heere Zijn Wet liet horen op de berg Sinaï, liet Hij dat gepaard gaan met verschillende tekenen, zo hebben we samen gelezen uit Exodus 19. Op de grote berg, jongens en meisjes, daalde een zware wolk neer. Dan moet je denken aan een hele grote, donkere, zwarte wolk, zodat je de punt van de berg niet meer zag. Vanuit die wolk klonken donderslagen, en schoten ook bliksemschichten neer over de berg. En onder die omstandigheden, sprak de Heere de woorden van de Heilige Wet uit voor het volk Israël.

Waarom liet de Heere dat nu gepaard gaan met deze drie tekenen? Allereerst om Zijn majesteit en heerlijkheid te openbaren. Want de dichter van Psalm 29, David, die sprak over de donder als de stem van de HEERE en hij zegt: ‘De stem des HEEREN is met heerlijkheid.’ Het spreekt ook van Gods heiligheid. Want de Wet is helemaal in overeenstemming met de heiligheid en de heerlijkheid van God, en Die zal er ook nooit afstand van doen. Daarom blijft de Wet belangrijk en openbaart hij de blijvende eis van God.

Want God de Heere handhaaft Zijn recht. En als ik dan denk aan dat vuur dat gezien werd, dan is het vuur in de Bijbel ook weleens het symbool van Gods toorn. Met name als het om vuur gaat, in combinatie met rook. Dan spreekt dat in de Bijbel dikwijls van Gods gramschap over de zonde. We lezen niet voor niets over de hitte van Gods toorn. En wie nu als een overtreder van de Wet gaat sterven, en zo voor God moet verschijnen, die moet ondergaan in het eeuwige vuur. Dat is Gods rechtvaardige straf, vanwege de zonde, want God handhaaft Zijn recht.

Tenslotte zou ik dit willen meegeven, als het gaat om die bijzondere tekenen daarboven op die berg Sinaï. Dan zijn het ook tekenen die wijzen op het overtuigende werk van Gods Geest, waardoor een zondaar ontdekt wordt aan zijn zonden. Waardoor de zondaar zich gaat vernederen voor God; hij leert buigen voor het recht van God; hij een grote achting krijgt voor de Heere, voor Zijn majesteit, maar ook voor Zijn Heilige Wet.

En gemeente, als dát nou zo is, wat zou het dan een zegen zijn, als de Heere deze middag het onderwijs van zondag 4 wil zegenen. Al hoeft er dan niet hier een zware wolk in de kerk neer te dalen, en dan hoeft het hier niet te gaan donderen en niet te gaan bliksemen. Maar dat de Heilige Geest, onder het luisteren van het onderwijs van zondag 4, zó in uw en jouw en mijn hart zou werken, dat we het eens worden met dit onderwijs. Opdat juist des te meer straks in de zondagen 5, 6 en 7, en alles wat er achteraan komt, Die heerlijke Zaligmaker gaat schitteren, juist tegen de zwarte achtergrond van ons bestaan.

We schrijven als thema boven de preek: God handhaaft Zijn recht. Drie gedachten. We staan stil bij:
1. Zijn blijvende eis
2. Zijn ontstoken toorn
3. Zijn rechtvaardige straf

God handhaaft Zijn recht, want God is … God. Dat alleen al: God is God. Daarom mag Hij komen met Zijn blijvende eis. Daarom is er sprake van Zijn ontstoken toorn. En daarom mag Hij ook komen met Zijn rechtvaardige straf. God heeft de mens goed geschapen; prachtig geschapen. De mens kon en wilde de Heere vrijwillig liefhebben en gehoorzamen. Maar ach, toen kwam daar de duivel in die slang, en hij heeft de mens verleid tot de zonde. Toen veranderden de wil en het hart van de mens in één ogenblik. De mens viel in de zonde, en toen raakte de mens onbekwaam tot enig goed, en in het hart ontstond de neiging tot alle kwaad.

O gemeente, wat een ontdekkende woorden toch, en elke keer komen ze terug. Ook diep vernederende woorden, dat wij mensen werkelijk niets goeds meer kunnen doen, al menen wij van wel. En zeker nu wij zulke hoogmoedige mensen zijn geworden, en dat er dikwijls ook in ons hart iets is, dat wij toch altijd weer rechtvaardiger zijn dan iemand anders. Dat we zo gebonden kunnen zijn in de banden van de hoogmoed. De mens wil zomaar niet vallen voor die aangrijpende werkelijkheid: Er is niets goeds in de mens. Maar wel als de Heilige Geest je gaat ontdekken, en Hij gaat vervullen wat er staat in Psalm 110:3a: 'Uw volk zal zeer gewillig zijn op den dag Uwer heirkracht'. Dan ga je buigen en dan word je het er mee eens en dan krijg je ook verdriet. Hebben jullie dat verdriet al, jongens en meisjes? Dat je tegen de Heere hebt gezondigd, Die zo goed is? Het kan toch zomaar gebeuren, dat je 's avonds op je bed ligt (mama is er niet meer en papa ook niet, die is naar beneden), dat je zachtjes ligt te huilen, omdat je weer een lelijk woord hebt gezegd vandaag?

Is het zo in je leven? Dat je ook de Heere ootmoedig om vergeving vraagt? Doen hoor! Want je kunt nog zalig worden. Weet je het nog van vorige week, gemeente, dat éne woordje? Tenzij. De wedergeboorte die God wil werken. Daarom kun je nog zalig worden. O, als God je van dood levend gaat maken, dan weet je dat. O, je kunt er zelf niets aan doen. Het is buiten u en toch in u. Zonder ons en toch in ons. Dat is het werk van een Drieenig God. We hebben het vorige week zondag samen overdacht aan het einde van de preek.

Hoe kun je dat nou weten, dat je wederom geboren bent? Neen, dat is niet een optelsommetje van allerlei kenmerken, en hoe dat allemaal bij het geestelijke leven hoort. Maar wanneer weet je dat je wederom geboren bent? Als die rijpe vrucht van de wedergeboorte in je leven is gaan groeien. Dat is, dat je door het geloof leerde vluchten tot die ware Vrijstad, en dat je door het geloof in een weg van recht in die ware Vrijstad gekomen bent. Of, om het zo maar eens te zeggen, als er een vereniging plaatsvindt tussen Christus en een zondaar, zoals twee handen samenvallen.

Kijk, en daar zal de Heilige Geest altijd op aan werken, als Hij zaligmakend werkt in je hart. En dat zal de komende zondagen duidelijker worden, in de zondagen 4 t/m 7. Als Hij de weg gaat schilderen, hoe een zondaar tot geloof in Christus mag komen, waardoor je mag weten: Het is niet alleen voor anderen. Maar dan ook dat wonder, o, wie mag het weten in ons midden? Als dat voor het eerst werkelijk geloofd mag worden in al je nood en ellende: Het is ook voor mij! Dat moment vergeet je nooit meer, als dat voor het eerst gaat werken in je ziel door Gods Geest.

Maar als de Heere je daar gaat brengen, dan ga je ook leren, dat de Heere altijd in een rechte weg een zondaar met God verzoent. Om het met de woorden van Jesaja te zeggen: ‘Sion zal door recht verlost worden.’ En daarom gaat de Catechismus ook onderwijs geven over het heilig recht van God, dat God blijft handhaven. En daarom worden wij vanmiddag door de prediking van het Woord onderwezen in het recht van God. Het is mijn hartelijke wens, of de Heilige Geest je op de school van Hem mag brengen, opdat je van Hem mag leren wat het heilig recht van God inhoudt, en wat dat van ons eist.

Want wat ga je dan allereerst leren? Dat God nooit afstand doet van Zijn Wet. Dat kan ook niet, want dat is de openbaring van Zijn wil. Daar zal de Heere geen afstand van doen. En daarom eist Hij van ons allemaal, van jou, van u en van mij, een volkomen gehoorzaamheid aan de heilige Wet, dat gepaard gaat met een vrijwillige liefde om de Heere te dienen. Daarom eist de Heere ook om Hem vrijwillig lief te hebben. Daar doet de Heere totaal geen afstand van, ook al zijn wij diep in Adam gevallen. Ja maar, doet God de mens dan geen onrecht, om die hoge eis te blijven handhaven? De alwetende God weet toch wie wij zijn? De alwetende God weet toch dat wij nooit meer aan die volkomen eis van Gods Wet kunnen voldoen?

Om Hem met een volkomen hart, met heel je ziel en al je vermogens en al je krachten, de Heere lief te hebben en Hem te gehoorzamen? Is het dan niet onrechtvaardig van God om van ons te eisen, wat wij toch niet kunnen doen? Dat is best een vraag, vindt u niet? Misschien heb jij die vraag ook wel eens gesteld. Dan hoor je in de preek wat de Heere van ons eist, en je weet ook wel, dat het niet gaat en dat het niet lukt.

En je bent erbij opgevoed en je merkt het ook in je eigen leven. Ja, dat je ook weleens zegt: Hoe kan God dát nou van me eisen? Ik kan dat toch helemaal niet? Het is wel de vraag, hoe je zulke vragen stelt. Want gemeente, en nu ga ik eigenlijk iets heel scherps zeggen, eigenlijk iets heel pijnlijks; maar het kan zomaar vijandschap zijn. En laten we eerlijk zijn. Als je onbekeerd bent, is er eigenlijk alleen maar vijandschap in je hart. Vroeg of laat komt er toch iets boven in het hart, dat heimelijk God de schuld geeft.

Tegelijkertijd, als je de Heere wel mag vrezen, kan het ook een grote aanvechting voor je zijn. Dan kan het een beproeving voor je zijn. Dan kunnen er zelfs ook wel eens ergernissen boven komen, jawel, ook in het leven van een kind van God. Die kan zich ook ergeren aan de hoge eis van God, waaraan ze ook zelf niet kunnen voldoen. Dan kunnen er zelfs bij een kind van God wel eens beschuldigingen opkomen in de richting van de Heere. En wat geeft dat voor vrucht in het hart? Machteloosheid, wanhopen aan jezelf.

Maar echt gemeente, ik ga het nog een keer zeggen, en ik ga het maar gewoon heel teer zeggen: In die grote lieve God is geen onrecht, echt niet. God is niet onrechtvaardig en Hij doet de mens geen onrecht aan. Ook niet als Hij Zijn heilig recht blijft handhaven. Waarom niet? Nou, luister eens wat de leerling belijdt als de onderwijzer aan hem gaat vragen: 'Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?' En dan zegt de leerling: 'Neen Hij.' En dan noemt hij twee dingen:

1. Want God heeft den mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen.
2. Maar de mens heeft zichzelven en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.

Dus wat zegt de leerling eigenlijk? Neen, God is niet onrechtvaardig. God doet mij geen onrecht aan als Hij Zijn recht handhaaft. Waarom niet? Dan moet ik weer terug naar Genesis 1,2 en 3. God heeft mij zo geschapen, dat ik dat doen kón. Want ik bezat ware wijsheid om de verleiding van de duivel te kunnen weerstaan. Dat blijkt toch ook al uit de eerste reactie van Eva, op die eerste vraag van de duivel, als hij zegt: Je mag toch van alle bomen niet eten? Dan blijkt dat Eva toch die wijsheid nog heeft waarmee ze geschapen is. En ze zegt: Neen, zo is het niet. Van één boom mochten we niet eten. Daaruit blijkt al dat de Heere de mogelijkheid had geschapen in Eva en ook in Adam, om de zonden te weerstaan. Zo had God de mens geschapen. En daar ontbrak niets aan.

Dus het onrecht is in God niet gevonden, maar de mens zelf heeft zich laten verleiden. En dan kom je bij dat tweede. Doordat hij luisterde naar de duivel, heeft hij zichzelf van die gave beroofd om te kunnen weerstaan. Daar hebt u de twee redenen. En wat een wonder, als je daarvoor ingewonnen wordt. Om dat eerlijk te mogen belijden op je knieën voor God, met een verbroken en verslagen hart. Om het oordeel van God over je leven te aanvaarden. Zoals we samen gezongen hebben, en dat zijn best diepe woorden, gemeente. Om nu met een volkomen hart te zeggen met Psalm 119:69: 'Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, HEER; Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten.'

Dat is een belijdenis! Want de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen van deze gaven beroofd, terwijl God ons zo goed geschapen had. En die mens, waar de leerling het hierover heeft, die mens heeft zichzelf (dat bent u, dat ben jij en dat ben ik) o, we hebben onszelf beroofd van die goede gaven, die we in het paradijs van de Heere gekregen hadden. Om Hem werkelijk volmaakt lief te hebben en te gehoorzamen. Het was alsof we uitgerust waren met gereedschap, heilig gereedschap, om niets anders te doen dan de Heere te loven, te prijzen en lief te hebben.

Maar we hebben al dat gereedschap weggeworpen, en naar de duivel geluisterd. Wij wilden niet meer de Heere dienen, maar we zijn de duivel gaan gehoorzamen. Hij heeft ons verleid. Ja, u hoort het goed: We zijn verleid. Want de duivel, die stelde de mens iets aantrekkelijks voor. Neen, niet in de eerste plaats die vrucht. Maar het aantrekkelijke wat de duivel voorstelt, en waarmee hij de mens verleid heeft, is: Als God zijn. En als de duivel op dát punt komt in het gesprek met Eva, dán gaat Eva er niet meer op in. Dan gaat ze er niet meer tégenin.

Maar ze neemt als het ware die voorstelling in zich op, en laat zich verleiden om als God te zijn. Terwijl die begeerte in haar ziel begint te werken, kijkt ze naar die vrucht. Ze eet en valt in de zonde. Zij begeert als God te zijn en zij gelooft de duivel. Dat deed zij moedwillig. Willens en wetens heeft de mens gezondigd, tegen beter weten in. Moedwillig wil zeggen: met opzet, met kwade bedoelingen. Gemeente, de zondeval is zoiets gruwelijks. Dat wil zeggen: God van de troon en ik erop.

Ja, wat zeg je daarmee? Wie van de troon, Wie? Die grote God, Die boven alles staat van eeuwigheid tot eeuwigheid. Die de mens zo goed geschapen heeft. Die de Vader van de mens was. Een betere Vader was er niet, en Die wilden we van de troon hebben en wij erop. Voelt u hoe erg de zondeval is? Terwijl we zo goed geschapen waren om Hem te dienen, te loven en te prijzen. Die gave hadden wij, maar we hebben ons van die gave beroofd. We hebben geluisterd naar de duivel, en we hebben gekozen voor hem en de Heere vaarwel gezegd. We hebben Hem afgezet als Schepper en Vader. Het was ten diepste een moordaanslag op God. En nu lees ik in het boek Prediker hoofdstuk 7:29: 'Alleenlijk zie, dit heb ik gevonden, dat God den mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht.'

Dat blijft zo, gemeente. Maar zij, de mensen, hebben vele vonden gezocht. Dan zeggen de kanttekenaren: Ze hebben gezondigd met boze en kwade listen. En gemeente, daarom moeten wij ophouden om te denken en te spreken, dat wij het niet kunnen helpen dat het zo is. Het is ónze schuld dat wij niet kunnen wat God van ons eist. Het is onze eigen schuld, dat we onbekwaam zijn tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad. Het is onze eigen schuld, dat we aan Gods heilige liefdeseis niet meer kunnen voldoen. En daar kun je niets van afdoen.

Hebt u dit al gezien en geloofd? Hebt u het al mogen toestemmen? Gemeente, als dat nu naar je toekomt en het komt vanmiddag naar u, naar jou en naar mij toe, wat moeten wij dan nog zeggen? Dan is er toch geen uitweg meer, en dan kun je toch niet meer zeggen: Ja, maar wat kan ik er nog aan doen? Dan kun je toch niet meer met je verontschuldigingen komen?

Als de Heere zegt: Ik heb je goed geschapen, maar je hebt jezelf van die gave beroofd. En nu ga Ik niet die eisen van Mijn Wet aanpassen. Ik ga er niet mee sjoemelen en Ik ga toch niet zeggen: Nou, die jongen daar in Rotterdam-Kralingen, die kan het niet meer voor mekaar krijgen, laat Ik de lat wat lager leggen. Maar dat betekent ruimte om te zondigen! Neen, zegt God, Ik ben God en niemand meer, en Ik blijf komen met de hoge eis van Mijn Liefdeswet. Ik zal er geen afstand van doen, want Ik handhaaf Mijn recht. Weet je wat dat inhoudt, gemeente? Dat de Heere daarom ook in toorn ontstoken is over onze zonde.

We gaan naar onze tweede gedachte: Zijn ontstoken toorn.
Het valt niet mee om onder zo'n preek te zitten, hè gemeente? Dat voel ik ook wel een beetje hoor. Maar het is wel eerlijk hè? Toch? Want wat hier allemaal staat is toch waarheid? Weet je wat zo erg is? En als u mij scherp vindt, moet u dat maar eerlijk zeggen. Maar we houden ons zo op de been. We kunnen met deze werkelijkheden zo makkelijk en rustig maar doorleven. Ook als het hier in onze tweede gedachte gaat, vanuit vraag en antwoord 10, over de toorn van God.

Weet u trouwens wat dat is? Jongens en meisjes, weten jullie wat dat is, Gods toorn? In de staat der rechtheid, en daarmee bedoel ik dat leven in het paradijs, toen was God niet vertoornd. Dat kon niet, want toen waren er geen zonden. Dus toen de zonde ontstond, ontstond er iets in het hart van God, wat daarvoor niet was: toorn. En daar gaat de onderwijzer een vraag over stellen. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten? Dan zegt de leerling: Neen Hij, geenszins; maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden. Gods toorn. Het is wel eens goed gemeente, om daar eens een ogenblik bij stil te staan. De dichter van Psalm 7 zegt in vers 12: 'God is een rechtvaardige Rechter, en een God Die allen dag toornt.' Gisteren was het zaterdag. Toen heeft Hij heel de dag getoornd. En vrijdag en vandaag, morgen en overmorgen. Het staat er toch? Psalm 7: 'Een God Die allen dag toornt.'

Wat is dat? Wat is Gods toorn eigenlijk? Ik zou u vier dingen willen zeggen: Het eerste van Gods toorn is dit: God heeft een eeuwige afschuw van ongerechtigheden. Het tweede wat bij Gods toorn hoort is: Hij heeft een ongenoegen tegen al het kwaad. Ten derde is Gods toorn een heilige aanval op de zonde. Ten vierde is het een beweging om die zonde te straffen. Dus een afschuw, een ongenoegen, een aanval op de zonde en het straffen van de zonde. Nu komen we in de Bijbel verschillende geschiedenissen tegen, waarin we dat heel duidelijk zien gebeuren, dat Gods toorn ontstoken is.

Ik denk bijvoorbeeld aan de aangrijpende zondvloed, toen de ganse wereld onder water kwam te staan. Dat het topje van de hoogste berg op aarde 3,5 meter onder water kwam te staan. En daarboven op die watermassa dreef de ark. Acht mensen bleven in leven en de dieren in de ark. Al het andere stierf, want de zonden waren tot de hemel gerezen. Wat dacht je van Sodom en Gomorra? Toen er vurige hagelstenen uit de lucht kwamen en heel die steden werden omgekeerd, zodat er niets meer van te zien is. Gods toorn over de gruwelijke zonde, met name tegen het zevende gebod, in Sodom en Gomorra.

Maar ook in de kerk. Wat dacht u van Korach, Dathan en Abiram? Die hoorden bij het bondsvolk van Israël en waren besneden op de achtste dag. Zij leefden dichtbij de offerdienst en waren in de wetten onderwezen. Maar ze kwamen in opstand en de aarde scheurde zich. Zij gingen levend naar de hel. Dat zijn voorbeelden in de Heilige Schrift, waarin je ziet hoe de toorn van God openbaar komt, vanwege de zonde en dat Hij de zonde moet straffen.

Maar de meest bijzondere plaats waar de toorn van God over de zonde openbaar komt, weet u waar dat is? Ben je daar wel eens geweest door de leiding van de Heilige Geest? Ben je wel eens in Gethsémané geweest? Heb je door het geloof de Heere Jezus wel eens zien kruipen in die donkere hof? Heb je gezien hoe de Vader als het ware met een beker tot Zijn Zoon kwam? En heb je wel eens in die beker gekeken? Wat zit daarin? Die beker is tot de rand toe gevuld met zonde. Die beker is tot de rand toe gevuld met Gods toorn over de zonde. Die beker is gevuld met de vloek van de Wet. En de Vader kwam in de hof van Gethsémané, en reikte die beker uit aan Zijn Zoon. Hij moest hem leegdrinken tot de laatste druppel.

Zijn hier zondaren in ons midden vanmiddag, die door Gods Geest in die beker zijn eigen zonde gezien heeft? Zijn hier in Kralingen mensen, die verstaan hebben: God is vertoornd over mijn zonden, en die beker is gevuld met de toorn die God over mij moet uitgieten? En heb je gezien, dat Christus vrijwillig deze beker aanvaardde? En heb je toen gezien hoe zwaar de toorn Gods op Hem drukte, dat het zweet uit Zijn lichaam werd als druppels bloed, die op de aarde afliepen? En heeft de Heilige Geest je toen door het Woord van God ook geleid naar Golgotha, waar de Borg aan het kruis hing, en het drie uren donker werd? En de Heere Jezus ten volle moest ervaren wat het is om in de hel de toorn van God te moeten dragen?

Wat in de eeuwigheid een verloren zondaar moet ervaren zonder einde, werd samengeperst in drie uren, en kwam als het ware geconcentreerd op Christus af, en dat moest Hij ondergaan in Gods toorn. In die diepte schreeuwde Hij het uit: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' Daar hing in de angstige duisternis een bloedende Borg. Hoe groot is de toorn Gods over de zonde, dat Hij zelfs het Liefste dat Hij had naar de aarde gezonden heeft, om Zijn toorn ten volle te laten ontbranden aan Zijn lieve Zoon? En dat vanwege uw zonden. En de leerling die hier in de Catechismus aan het woord is, die heeft er iets van geleerd. Want hij zegt: God vertoornt Zich schrikkelijk.

Waarover? Ja, over de aangeboren zonden. Want reeds van het uur van onze ontvangenis af zijn wij vol van zonde. Al kun je het aan zo'n lief klein baby'tje niet zien, maar het zit erin. De kiemen van de zonde zitten in elk hartje dat geboren wordt. En ouders, u weet het, u hoeft het ze niet te leren. Vroeg of laat komt het openbaar, dat de kiemen van alle zonden openbaar komen uit dat hart. Dat nu hebben we geërfd van onze stamvader Adam. Dat is de erfzonde. Ze hebben weleens gezegd: je wordt niet een dief als je een keertje steelt, en je wordt geen moordenaar als je een keer iemand van het leven beroofd hebt.

Maar wij zíjn dieven en we zijn moordenaars. We zíjn hoeren en tollenaren en daarom is er in ons hart de neiging iets te doen. Zo erg is het en dat zijn de aangeboren zonden. Daarbij komen de dagelijkse zonden. Gemeente, neem nou deze dag eens. Ga er nou eens even voor zitten, hier in Gods huis en thuis als je mee mag luisteren. Wie is er vandaag geweest, die niet gezondigd heeft? Zondige gedachten, een zondig woord, een zondige daad. En zo gaat het nou heel je leven, die dagelijkse zonden.

O gemeente, ik heb echt geen andere boodschap deze middag. Ik moet het preken. Zo verdorven zijn we nou. Zo onheilig zijn we nou. Zo goddeloos zijn we nou. En God weet het allemaal. Psalm 139:1
Niets is, o Oppermajesteit,
Bedekt voor Uw alwetendheid.
Gij kent mij; Gij doorgrondt mijn daân;
Gij weet mijn zitten en mijn staan;
Wat ik beraad', of wil betrachten,
Gij kent van verre mijn gedachten.

En over al die zonden is Gods toorn ontstoken. Voelt u aan hoe vreselijk het toch moet zijn, om te vallen in de handen van een toornend God? Wie kent Uw toorn, wie zijn geduchte krachten? Wie vreest dien recht geduchtste Macht der machten? Psalm 90:7. Ja, dan moet ik vanmiddag eerlijk met u omgaan. En dan spreek ik onbekeerde zondaren aan in ons midden. Je bent misschien wel eens onder de indruk geraakt van Gods toorn, toen er iets verschrikkelijks gebeurde, of dat erover gepredikt werd. Maar meer was het niet, het ging weer over.

O, wat wenste ik dat er deze middag een onbekeerde zondaar werd gegrepen en echt ging geloven: Zolang ik onbekeerd ben, lig ik onder de toorn van God. Daarmee ga ik naar de kerk en daarmee ga ik straks naar huis. Daarmee ga ik vanavond slapen. Ik sta op en ik ga naar school. Ik ga naar mijn werk onder de toorn Gods. Waarom moet dit zo scherp, prediker? Opdat jij je Rechter om genade gaat bidden! Opdat je zulke genade van de Heere mag krijgen, dat je wederom geboren mag worden. En dat je in die weg dat ontzaglijke grote wonder mag ervaren, dat in Christus alléén die ontzaglijke toorn is afgewend, en Gods toorn in het offer van Christus tot stilstand is gebracht.

Neen, dit wordt niet gepredikt om je alle hoop te laten ontvallen, alsof het onmogelijk is. Maar dit is de weg waarin de Heere wil leren, dat de zaligheid buiten jezelf ligt. O ja, aan jezelf moet je wanhopen, want in jezelf is het niet. Maar buiten u ligt de zaligheid in Christus. Daarom is het nodig dat dit gepredikt wordt. Onbekeerde zondaar, sta er eens bij stil. Je leeft voort onder Gods toorn, want je bent nog buiten Christus.

En dan moet ik nog een aantal mensen aanspreken. Ik weet natuurlijk niet wie dat zijn; dat weet de alwetende God. Maar in elke gemeente, op alle tijden en ook op alle plaatsen, ook in de tijd van de Bijbel, bevinden zich bij de wijze maagden ook dwaze maagden. Die zijn uiterlijk niet van elkaar te onderscheiden. Die dwaze maagden, dat zijn de schijngelovigen, de tijdgelovigen. Die kunnen inderdaad ook een indruk van Gods toorn hebben.

Dan kan het weleens zo zijn, dat ze er emotioneel onder worden. En als je met ze spreekt, zou je nog kunnen zeggen: Dat lijkt wel een vrucht van de waarachtige bekering. Maar als je verder met hen spreekt, dan missen ze toch iets. Dat is het oprecht buigen voor Gods recht. Daar zijn ze ten diepste vijanden van. En als er dan wat indrukken zijn van de toorn Gods, dan proberen ze dat wat kwijt te raken met wat emotionele aandoeningen; door wat tranen, door wat bidden, door wat goede werken. Maar feitelijk zijn ze nooit op dat plekje terechtgekomen met David, die zei: ‘Ik heb gedaan, wat kwaad was in Uw oog; Dies ben ik, HEER, Uw gramschap dubbel waardig. 'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog; Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.’

Dan heb je ook ten diepste de noodzakelijkheid van Christus als Zaligmaker niet ervaren. Dan heb je nooit ervaren, dat het in jezelf buiten hoop is. Dan heb je nooit in waarheid leren roepen: ‘Geef mij Jezus of ik sterf, want buiten Jezus is geen leven.’ Waarom moet dat gezegd worden, gemeente? Omdat Gods Woord ons leert, dat zulke mensen er in de gemeente kunnen zijn. En die heb ik voor de rampzaligheid niet over! Daarom zeg ik het, opdat je toch nog tot waarachtige bekering mag komen. Want dat is mogelijk. Want als de Heere begint te werken in je leven – en de Heere bepaalt de diepte en de mate, dat weet ik ook wel –, maar al Gods kinderen krijgen toch iets, ja iets te ervaren van Gods toorn over de zonde.

Ja iets, want er is er maar Eén Die het ten volle heeft ervaren, en dat is de Heere Jezus Christus, zoals ik zojuist heb gepredikt. Maar als de Heere je er iets van laat voelen, dan ga je toch de dichter verstaan van Psalm 116, waar dominee Kievit van de week nog zo rijk over gesproken heeft, hier in dit kerkgebouw. 'God heb ik lief'. Jazeker, dat kon die dichter oprecht zeggen en dan gaat hij verklaren in welke weg hij de liefde van God ervaren heeft, en de liefde tot God ontvangen heeft. Dan zegt hij: 'Ik lag gekneld in banden van den dood, daar d' angst der hel mij allen troost deed missen; Ik was benauwd, omringd door droefenissen.'

Daar heb je het, gemeente. Als je iets gaat ervaren van die toorn van God, dan word je benauwd, omringd door droefenissen. Waarom word je benauwd? Omdat het ontsteken van Gods toorn zo'n ontzaglijk gevolg heeft. Want wat staat er? 'Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten? Neen Hij, geenszins; maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.'

Dat brengt ons bij onze laatste gedachte: Zijn rechtvaardige straf.
In het boek Leviticus komen wij een aantal keren de uitdrukking tegen: 'Zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen hebben.' Het gaat mij even om dat woordje 'welgevallen'. Wat betekent dat? Onze kanttekenaren zeggen: 'Dat is zo zij recht bekennen de straf vanwege hun zonden verdiend te hebben en dienvolgens zich van harte bekeren.' Kijk, daar gaat de Heere je voor inwinnen. Straf verdiend, rechtvaardige straf.

En waarmee wordt die straf nu in de Catechismus samengevat? Met één woordje. Ik vind het een aangrijpend woordje: vervloekt. Dat is nu het vonnis gemeente, wat de rechtvaardige Rechter over zondaren heeft moeten uitspreken. Dat is nou die uitslag van dat gerechtelijk onderzoek. Weet je het nog van vanmorgen? Je bent niet gebleven, o zondaar, in het boek der Wet om dat te doen. Je hebt Gods geboden niet gehouden. Je hebt gezondigd. Val ervoor, buig ervoor, geloof het toch! Je staat in de schuld bij God.

Je kunt geen gemeenschap met God hebben. Uw zonden maken een scheiding tussen God en u. De Heere is te heilig om gemeenschap met zondaren te hebben, als die zonden er nog tussen liggen. Die zonden moeten worden weggenomen. In welke weg? In een weg van een straf. In de weg van een vloekwaardige straf. Ja maar, dominee, de Heere is toch ook barmhartig? Jazeker. O gemeente, als ik nu zou beginnen te prediken en de Heilige Geest zou mij woorden geven om te prediken hoe barmhartig de Heere is, komen we vandaag niet eens klaar. Ik hoef u alleen maar te wijzen op de bekering van Manasse. Daar zit die man in de gevangenis en hij begint uit de nood te roepen om bekering. En dan staat er zó bijzonder: En God liet Zich verbidden.

O, dan gaat het Vaderhart van God open, als Hij zo'n mens hoort roepen uit de nood van de ellende. Als Hij hoort roepen om bekering, en Manasse oprecht zijn zonden mag belijden. Want het Vaderhart van God, gemeente, is van eeuwigheid gevuld met barmhartigheid. Hij is innerlijk met ontferming bewogen over een zondaar. En daarom liet Hij Zich verbidden. Nou, als er één zondaar in de Bijbel getekend staat die de hel verdiend heeft, dan was het toch zeker Manasse. En als er één zondaar geweest zou zijn van wie wij het nooit hadden kunnen geloven, dat zo een nog zalig kon worden, dan was het toch zeker wel Manasse.

Maar het hart van God was zo vol van barmhartigheid, dat Hij liefde kende tot Manasse. En ook van Manasse is het waar geworden: Ik heb je liefgehad Manasse, ook al heb je Mij op Mijn Vaderhart getrapt, gruwelijk op Mijn Vaderhart getrapt. Maar Ik heb je liefgehad met een eeuwige liefde, en daarom heb Ik je getrokken. Ook voor Manasse is het waar geworden: 'Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds dat Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem; daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de HEERE' (Jer. 31:20). Hoor je de barmhartigheid van God?

O ja, God is barmhartig, zeker. Maar let nog eens eventjes op Manasse. In welke weg heeft Manasse de barmhartigheid van God ervaren? Dat was in een weg, waarin hij ook ging ontdekken dat God rechtvaardig is. Want de Heere kwam met Zijn straffen in het leven van Manasse. Hij werd gevangengenomen, weggevoerd naar Babel en kwam in de gevangenis terecht. En dan lees ik in Gods Woord, dat de Heere hem benauwde. Dat wil zeggen: Hij kwam als het ware voor Gods recht te staan en kreeg zijn leven terug en ging verstaan: Het is rechtvaardig dat ik hier ben in de gevangenis. Het is rechtvaardig als morgen de koning van Syrië één van zijn soldaten naar deze cel stuurt om mij te onthoofden. Want ik heb gedaan wat kwaad is in Uw ogen.

Ja, God is barmhartig, maar óók rechtvaardig. En pas op gemeente, dat wij deze eigenschappen van God niet tegen elkaar gaan uitspelen. Dat we niet gaan zeggen: God is meer barmhartig dan rechtvaardig, of de Heere is meer rechtvaardig dan barmhartig. Neen gemeente, God is evenveel barmhartig en evenveel rechtvaardig. Maar wil God Zijn barmhartigheid betonen aan een zondaar, dan moet Hij de zonden straffen. En daarom, laat ik het dan maar zo zeggen vanmiddag, heeft God voorrang gegeven aan Zijn rechtvaardigheid, om Zijn barmhartigheid te openbaren.

En dat wil die leerling hier duidelijk maken. Jawel, God is barmhartig, oneindig barmhartig, maar ook oneindig rechtvaardig. En juist vanwege die rechtvaardigheid moet Hij de zonde die tegen de allerhoogste Majesteit bedreven is ook met een eeuwige straf straffen, aan lichaam en ziel. Ja, de allerhoogste Majesteit, dat is God. Tegen Hem hebben wij gezondigd. Daarom moet daar tegenover een eeuwige straf staan met lichaam en ziel. Dat is de doodstraf.

O gemeente, ik weet geen woorden te vinden, om te zeggen wat dat is. Ik weet het eigenlijk ook niet. Dat weten eigenlijk alleen de mensen die daar zijn. Wat zegt Gods Woord erover? Laat ik het dan toch maar noemen vanmiddag: wening en knersing der tanden. Altijd angst, altijd wroeging, altijd benauwdheid, altijd wanhoop, eenzaamheid. Nóóit meer bekeerd kunnen worden, nooit meer een zegen van God ontvangen, altijd met de duivelen te zijn. O gemeente, de hoogste straf naar lichaam en ziel.

Als ik dan denk aan de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus, en ik lees van die rijke man dat hij smeekt: 'Vader Abraham, ontferm u mijner en zend Lázarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water dope, en verkoele mijn tong; want ik lijd smarten in deze vlam.' Als ik dat lees, o gemeente, wat moet het vreselijk zijn om verloren te gaan. En daarom, haast u toch, want je bent nog niet op die plaats. Je bent nog op de plaats waar het Evangelie wordt gepredikt. Maar ook waar scherp wordt gepredikt wat de zonde is en wat wij verdiend hebben.

En dan spreekt de Catechismus over tijdelijke straffen. Ja, dat zijn de gevolgen van de zonde in het grote wereldgebeuren en in je kleine wereldje. Ziekte, oorlog, pijn, armoede, verachtering, rouw; noem het allemaal maar op, u weet het wel. Gods Woord noemt dat tijdelijke straffen in algemene zin, vanwege de zonde in het paradijs. Dat is er allemaal uit voortgekomen. En waarom zendt de Heere die nu? Om twee redenen. Allereerst om te laten zien, hoe erg de zonde is. Maar tegelijkertijd ook als een oproep tot bekering.

Want als de Heere nu eens met Zijn straffen komt, en met tijdelijke tegenspoeden in je leven, dan moet je dat nooit los zien van Zijn lankmoedigheid. Weet je wat lankmoedig betekent? Letterlijk vertaald vanuit de grondtekst: Traag tot toorn. O ja, dan is de toorn wel uitgesproken over je. Maar zolang je in het heden der genade bent, is er een mogelijkheid om onder die toorn vandaan, verlost te worden. Daarom zijn het roepstemmen tot bekering. Laat het dan zo niet zijn, dat als de Heere met Zijn tijdelijke straffen komt, Hij wel geslagen heeft, maar dat je geen pijn gevoeld hebt. Maar dat je op dat plekje terecht mag komen: Het is goed voor mij, verdrukt te zijn geweest, opdat ik dus Uw Goddelijk recht mocht leren.

Toch is er een verschil in wie je bent, als je een tijdelijke straf krijgt. Want er zijn op aarde feitelijk maar twee soorten mensen: Mensen die nog onbekeerd zijn en mensen die wederom geboren zijn. En als de Heere nou met een tijdelijke straf komt, dan is het eigenlijk feitelijk nog een straf. Want een onbekeerde zondaar leeft buiten Christus. En dan is straf echt een straf, al is het tijdelijk van aard. En tegelijkertijd een roepstem. Maar voor Gods kinderen ligt het anders. Want die kunnen ook tegenspoeden krijgen en die kunnen het zelf ervaren als straf, vanwege een bepaalde zonde. Maar bij God vandaan is het geen straf, maar een kastijding. Ja dominee, zegt een jongere in ons midden: wat is dan het verschil tussen een straf en een kastijding? Dat kan ik je heel eenvoudig uitleggen.

In een kastijding is de vloek weggenomen en in een straf niet. En wat kan een kind van God een kastijding als straf ervaren, maar feitelijk is het geen straf meer, want de vloek is eruit. Hoe komt dat? En dan gaan we tóch eindigen, tegen de zwarte achtergrond van deze woorden van deze middag, met het Evangelie. Wat stond er ook weer aan het einde van antwoord 10? 'Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.'

Woorden uit Deuteronomium, die Paulus later gaat aanhalen in Galaten 3. Een aangrijpende boodschap. Ik hoop dat u het leert geloven door de werking van Gods Geest. Dit is onze toestand: vervloekt. Als Paulus verder gaat schrijven in Galaten 3, weet je waar hij dan uitkomt? Bij het kruis van Golgotha. Dat is een vloekhout. En aan dat vloekhout gemeente, wilde Christus worden tot een vloek. Wat een wonder! Als een vloekwaardige zondaar aan de voet van het kruis terecht mag komen en zegt: Heere, ik kan niet anders zeggen: ik ben vervloekt, want ik heb niet gedaan wat U van mij gevraagd hebt. Ik heb Uw heilige Wet overtreden.

En als de Geest je dan ogen des geloofs geeft, om op te mogen blikken tot Hem, Die een vloek wilde worden voor vloekwaardigen. Dan wordt aan de voet van het kruis geleerd: 'De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden.' En omdat Christus een vloek wilde worden voor Zijn vloekwaardige Kerk, kan God de Vader zeggen tot Zijn Kerk: 'Nu zal Ik nooit meer op u toornen, en Ik zal nooit meer op u schelden, want al uw zonden zijn in het bloed van Christus voor eeuwig verzoend.'

Amen.

Zingen: Psalm 81:4:
Want dit is 't bevel
Van den HEER der heren
Aan Zijn Israël;
Dit is 't hoog gebod,
't Recht van Jacobs God,
Dat wij billijk eren.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 103:5:
Hij zal Zijn volk niet eindeloos kastijden,
Noch eeuwiglijk Zijn gramschap ons doen lijden.
Hij is het, die ons Zijne vriendschap biedt.
Hij handelt nooit met ons naar onze zonden;
Hoe zwaar, hoe lang wij ook Zijn wetten schonden,
Hij straft ons, maar naar onze zonden niet.

Zegenbede.